C.R. BIBLIOTHECA VNIVER. IAGELL. CRACOVIENSIS
kat. komp.
17530
I | Mag. St. Dr. | P

...ethum.

...ziem Ruskiej.

1744.

X. Czarnołuskiego Aleksandra: Pierwszéj

w Polsce dowcipnych talentów zrenicy - itd.

PANEG. et VITAE
Polon. 4°.
№ 324 (324.a)

PI

IAS

S

J

ST

R

IA

Prz

M

Die

5

PIERWSZEY w POLSZCZE
Dowcipnych Talentow Zrzenicy 519.
w Postronnych Nacyach
Nieposledniey
IASNIE OSWIECONEMV XIĄZĘCIV IMCI
STANISŁAWOWI
JABŁONOWSKIEMV
WOIEWODZIE RAWSKIEMV
STAROSCIE BIAŁOCERKIEWSKIEMV &c. &c.
RAY ZIEMSKI w DOMV
IASNIE OSWIECONYCH
BETHVNOW
w Smierci zaś
IASNIE OSWIECONEY XIĘZNY IEYMCI
WOIEWODZINY RVSKIEY,
Vniwersalne dla wszystkich wygnanie z Raju
MOWĄ OGŁOSZONE
Przez Imći X. ALEXANDRA CZARNOŁUSKIEGO *S. Theol:* *Magistra* y Regenta *Studii* WW. OO. Karmelitow Trzewikowych.

WE LWOWIE
Die 18, Martii przy Exportácyi Ciała I. O. Xięzny IeyMći IABŁONOWSKIEY Woiewodziny Generałowy Ziem Ruskich w Pałacu.

520

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

17580 I

Plantaverat igitur Dominus Paradiſum voluptatis Et Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, qui inde dividebatur in quatuor Capita. Gen. 2.

ZGubione w pierworodney łaſce delicye Rayſkiego mieyſca ieſzcze do tych czas ſpragnionemu nie ſprezentowały ſię oku. *Delicias lapſas ſpectavit palpebra necdum*: A ciekawie ſzukaiącym onychże, do wynalezienia zá znak Korneliuſz podaie wody. *Si inveniri poſſet Fluvius, qui in quatuor dividitur Capita certe noſceretur* Cornel.
Paradiſus. Ták to między wſzyſtkiemi Elementámi woda powzieła gorę
Defluens cateris elevata aſſurgit, że y ſame delicye przez onych na doł idą, Senec.
Vileſcunt cuncta pretio pereunte undarum wymowił Seneká. Sucheby były y delicye ſtworzonego Raiu, gdyby go ulubione ſamego Boſtwá Ambros.
nie ſkrapiały Wody *Siccaretur voluptas Paradiſi niſi carus DEO Fluvius bu-* de Delic.
mefactaret eundem według Ambrożego. Iákoż ieżeli powabne deli- Parad.

 cye

 cye Raju w pięknośći opływaiące, samego do deambulacyi sprowadziły Stworcę. *Perambulabat autem Dominus per Paradisum sub tempus aurae in meridie,* Więcey coś dokazała ksztaltem swey natury wodá, kiedy przywiązániem swego Stworcy przyniewoliłá wolą. *Spiritus Domini ferebatur super aquas.* Ale coż mam tylko według porządku natury wod opowiadać doskonáłość, kiedy y w nád naturalnych, bo samego BOGA dziełách, onych upatruię wspaniałość? pierwsze duszy ludzkiey od BOGA te przy Chrzcie Swiętym zlewaiące się nadnaturalne przynoszą łaski, przeczyć temu nikt nie może, kiedy uniwersalny Kościoł zá naycelnieyszy Wiary podaie Artykuł *Aqua Baptizmalis delens peccatum justificantem animae confert gratiam.* Y owszem co BOG uniwersalnie wodom ile Stworca, y Auktor pozwolił nád naturalny, to w biegących niby przez przywiley złączył Rzekach: czytáć tylko Pismo S. á z nich każdy łatwo doydzie prerogatywy onych że, kiedy naypierwsze Prorokow widzenia przy Rzekách obiawione były. *Cùm essem juxta Fluvium, vidi visiones DEI.* Wielka klemencya BOGA ludowi Izraelskiemu w Morskich pokazała się wodach; ále w Rzece Iordanie większą daleko, bo cudownieyszą tymże samym prezentowała łáskawość *Transierunt per siccum. Iordanis quia conversus es retrorsum.* Więcey powiem, tam gdzie Orli Augustyna dowcip *ad summam Majestatem increata Triadis* dolecieć nie mogł. *Cuncta volans in Trinitatem unam pennam extendere non audet:* to przy teyże Rzece niby uprzywileiowaney w łaskách, uniwersalnie prostym bo materyalnym pokazało się zmysłom. *Iuxta Iordanem in Columbae specie Spiritus Sanctus visus est, Paterna vox audita est. Hic est Filius meus.* Tak tedy skombinowáne uniwersalne wod dzielności, w iedney się, ktora *altapetens effluit* upatrzyć mogą Rzece. A zatym gdy to, co natura między wszystkiemi elementami ma naydoskonalszego za dystyngwuiącą od innych Herbowną notę w Domu Iaśnie Oświeconym upátruie BETHUNOW, iuż szukaiącym po nići kłębku po Rzece Raju. *Si inveniri posset Fluvius, qui in quatuor dividitur capita, certe nosceretur Paradisus* śmiele pokazać mogę. Ze Iaśnie Oświecony Dom BETHUNOW, iest to Ray Ziemski. Smierć zás Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMości, iest to dla nas wszystkich uniwersalne wygnánie z Raju.

Genes. *Genes.* *Trident.* *Eccles.* *Psalm.* *Surius.* *Matth.*

Iuż tedy y Pismo S. w figuralnym przed tym explikowane sensie swoy odbiera termin: iuż te wyrzeczenie: *Vidi homines tanquam*

arbores. W Domu Iaśnie Oświeconym explikuie śię BETHUNOW; kiedy czyli ludzkie Drzewa, czyli też mistyczne wkrzewienie śię ludzkości w Rayskich przychodu upatrywać plantach. *Plantaverat igitur Dominus Paradisum voluptatis, in quo plantavit omne lignum pulchrum visu & suave ad vescendum.* Dociekł głęboki między Náturalistami Pliniusz, że te drzewá, ktoreby w starożytności swoiey áni z smaku, áni też z spoyrzenia żadney nie potrzebowały emendy, miały mieć własność drzew Rayskich, álbo raczey z onychże pochodzić transplantacyi: *Arbores illæ, quæ antiquitate onusta suavitatem & pulchritudinem non amittunt nec egent curari, de plantis Paradisi ducentes originem transplantatæ nuncupari conantur.* Ieżeli tedy ná Stárożytność Iaśnie Oświeconego Domu BETHUNOW ciekáwą świat cały rzuci źrzenicę, przyznać muśi, że *in universo* żadney nie potrzebuie emendy. Niech inne Domy o potrzebne w odległych Kroleſtwách staraią śię Indygenaty. Tá Iaśnie Oświecona Familia w cáłym świećie ma dla śiebie przynależyte Xięstwo *Regij Principes Regiaque de stirpe procedentes vel in Sangvinem ducti hæreditario jure Principatum obtinent. Plantaverat autem Dominus Paradisum voluptatis à principio.* Pierwszy zaszczyt ziemskiego Raju, iest onegoż przodkowanie w stworżeniu *A principio*; y że naypierwszemu bo Uniwersalnemu Monarsze świátá *in locum* był destynowány *Amænitatis.* Y táć Starożytność albo raczey przodkowánie Parthow uniwersalną iuż była dla wszystkich wniosła notę Szlachectwa. *Antiquitate Parthi nobilitatem habent.* Ná Przodkowánie álbo Stárożytność Iaśnie Oświeconego Domu BETHUNOW, gdy komu przyidzie obrocić oko, niech patrzy we Flandryi, gdzie ieszcze przed tyśiącem lat iuż ten Dom panuiącą, tenże Kray dyspozował wielowładnością. Szczycił śię pewny do Starożytności Szlachectwa nowego, przypuszczony kleynotu. *Iam me parem cæteris effecit Nobilitas:* lecz przytomny Kanclerz; te chlubienie śię *ægre ferens* rostropną zgaśił odpowiedzią, *Nobiliorem hunc existimare calamum, qui te nobilem nuper effecit.* Pierwsze ktorekolwiek y Absolutnych Regnantow Familie, zaszczytem Starożytności słusznie okazuiące śię, z tego Iaśnie Oświeconego Domu BETHUNOW *originem trahunt.* Spytáć tylko Nayjaśnieyszy Majestat całego Chrześciaństwa Cesarski, spytáć Nayiaśnieyszy Majestat Origentalny, ktory BALDWINA, PIOTRA y RUBERTA, był rządzony władzą, á postaremusz Ci sámi. *Primatum* Iaśnie Oświeconemu Domowi *de Bethune* przyznáią, kiedy tey

Genes.

Plinius.

Theatr: Polit. univers.

Genes.

Plutarch.

Krwi

Krwi zaſzczycaią ſię Prozapią. Niech Francuskich Krolow Borbonow y owſzem dawnieyſzych: Polſkich, Angielſkich, deſcendencye, tey Krwi Iaśnie Oświeconego Domu opowiadaią zacność, á tym ſamym uznaią *Antiqvitatem*, kiedy *Ortum proprium* nie zaprą. A ieżeli y ta pierwſza byłá Rayſkiego mieyſca właſność, że *conſultam*, bo *conſilio DEI factam Faciamus* miał *captivare amanitate mentem*,
Auguſtin. według mowy Auguſtyna: większa daleko w Domu I. O. BETHUNOW wdzięczność, większa powabność, kiedy w nim nie iednego ale *multa & prima*, bo *Coronata* w SOBIESKICH Krolach Polſkich w BORBONACH, Krolach Francuskich, w BALDWINACH, PIOTRACH y RUBERTACH, Ceſarzach Carogrodzkich, w Angielſkich, w Bawarczykach Ceſarzach Chrześciańſkich, *harent Capita*. Nie to był dziw, albowiem że Iudytha *indita amanitate*, albo raczey urodzoną wdzięcznością iednego ſkaptowała Holoferneſa, ále to rzecz admiracyi godna, że całe woyſko rożnemi w ludziach dyſtyngwowáne zmyślnościami, iednym umyſłem dla piękności adorowali Onęż: Gdyby był ieden całego świata Monarcha, á w Domu wſpaniałym I. O. lokował ſię BETHUNOW, tedyby tak doſkonałey tego Raiu nie uczynił noty, iáko gdy w tyle rozdzielonych głowach *Quot Capita tot ſenſus* ieden przeciwko przyſłowiu Adoracyi pokazał ſię umyſł: *Non eſt amanitas, non ſunt delicia, qua communi laudentur ore prater Paradiſi*. napiſał Origenes. Co zaś do partykularnego
Origen. ze wſzyſtkich drzew w ſzczególności, gdyby Rayſką przyſzło opowiadać wdzięczność, y guſtu powaby; gdyby mi mowię przyſzło Ray cały w ſzczegulnych Iaśnie Oświeconego Domu BETHUNOW remonſtrować Oſobach, czas by mi nie wyſtarczył do wyrażenia; iák *univerſus delectabatur amanitate*: mało tylko pobliżſzych czáſem teraźnieyſzym wſpomnę, z ktorych pierwſzy mi idzie I. O. Xiąże MAXIMILIAN de Bethune Pradziad I. O. Xiężny IeyMći Oſobliwey Dobrodziyki, ktorego iáko Oſobá była *Arbor pulchra viſu, & ſvavis ad veſcendum*, zważyć może tá Familia Xiążąt de Sulij, ſłodycz Krwie przez niego w Dom wnieśioną, y owſzem cała Francya wdzięcznym zapatruiąca ſię wzrokiem, niby Synowſkim życiem *Arbori vita* obligowana. Z kąd tenże pierwſzy y oſtatni był nominowany *Paris Francia*, to ieſt Oycem Oyczyzny, y Opiekunem Państwa y Fortuny Francuskich Monarchow; Drugi mi prezentuie ſię z teyże Familij I. O. Xiąże FRANCISZEK de Bethune, ktory pierwſzym

wſzym Xiążętom de Oleval łącząc ſię Krwią, dał ſłodyczy nektar,
Plantavit lignum ſvave ad veſcendum; y Ten ieſt Dziad I. O. Xiężny *Geneſ.*
Iey Mći Dobrodziyki. Trzeći mi ſię prezentuie I.O. Xiąże LUDWIK de Bethune, od ktorego do tych czas Xiążąt pierwſzych we Francyi Dom de Charoſt wielkim guſtem naſycony zoſtał. *Svavis ad veſcendum.* Ale co większa, że w nim natura *Arborem ſcientiæ boni & mali* wykopiiowała, kiedy tyle doſkonałych *in omni ſtatu* z niego wydała ſentymentow. Ieżeli by mi zaś przyſzło świętey pamięci I.O. Xiężny IeyMći Oyca *plantam tangere*, rzec bym ſmuśiał, że ieſt *matura ad cunctos honores*; kiedy y w Kroleſtwie naſzym Polſkim, tym bardziey *adolevit* za IANA Trzeciego Krola, przez tyle przyiaźni, rády, y przyiacielſkie uſługi. A ieżeli przed wzburzeniem Sodomy y Gomory od Abrahama y Lota te mieyſce zá Ray uznane było, dla wdzięcznie oblewaiącego Iordanu. *Elevatis itaque Loth oculis vidit omnem circa Regionem Iordanis, quæ univerſa irrigabatur* *Geneſ.*
antequam Dominus ſubverteret Sodomam & Gomorrham ſicuti Paradiſus. mnie z tad dalſza z indukcyi I O. Domu BETHUNOW wynika rzeczywitośći proba, *Et Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, & dividebatur* *Geneſ.*
in quatuor Capita. Wychodziła y wychodzi ta Herbowna z Domu I.O. BETHUNOW Rzeka, wſzyſtkie uniwerſalnie oblewaiac Kroleſtwa. *Egrediebatur ut inundaret*, iákoż y w ſamey rzeczy nie ośchłe ſkutki przez ták wielkie ſkolligacenie Monarchow, Ceſarzow Chrześciańſkich, Ceſarzow Oryentalnych, BALDWINA, PIOTRA y RUBERTA; z tey Krwie pochodzących. Krolow Francuskich przez ADRYANNĘ z Bethunow z Domem Borbońſkim ſkolligaconą; Krolow Polſkich przez MARYĘ CASIMIRĘ de Bethune z niezwyciężonym IANEM III. złączoną; Krolow Angielſkich przez KLEMENTYNĘ z teyże MARYI KAZIMIRY Syna pochodzącey; *Egrediebatur, ut inundaret.* Iakoż ieżeli Hozoaſpez Rzeka według Pliniuſza y Soleniuſza, tę ma dla ſiebie dyſtynkcyą, że go ſámi Krolowie nie tylko do bewand używaią, ále też y w poſtronne dla ſiebie zawożą Pańſtwa; toż ſię dźieie y z Herbowną Rzeką I O. BETHUNOW, ile że od ſamych Monarchow ieſt *potabilis.* Stáie w Piśmie wierny Izaaka Sługa w poſtronnych Nácyach, dla wyſzukánia onemuż Przyiaćiela życia, y gdy *primum* przy wodach *firmat greſſum*, nadchodzącą o oddanie ſerca upraſza Rebekę, *Prebe mihi Cor tuum.* Chętnie czyſta Panienka proźbie czyniąc zadoſyć, podała

 dałá wody, á z tą obdarzyłá Izaaka y ſercem. *Deditque ei aquam, quæ*
Maldan. *potius erat Cor quod poſtulabatur.* A ktoregoż Monarchę ſkłaniaiącego ſię z prożbą *Præbe mihi Cor tuum* I.O. Dom BETHUNOW Herbowney Wody nie obdarzył Sercem? *Deditque Aquam quæ potius erat Cor, quod poſtulabatur?* Skłonił ſię Majeſtat Ceſarski, Francuski, Polſki, Angielſki, y doſkonale *de hoc hauſerat Fonte.* Tać to Rzeka *in quatuor diviſa Capita*: w pierwſzey dzielna Nomenkleaturze nic nie przynioſłá, tylko złoto na Korony Krolewſkie. *Nomen uni Phizon iſte eſt,*
Gene. 2do. *qui affert aurum. Aurum autem ejus optimum.* W Drugiey oblewa Ethiopią, w innych wſzyſtkie częśći Swiata ſwą kontentuie inundancyą. Ale ná co mam ták daleko tey Rzeki Herbowney dzielnośći upatrywać, kiedy ią w pierwſzych Stanach Rzeczypoſpolitey Kroleſtwa y Oyczyzny Naſzey rozdzieloną widzę? Wſzakże, ieżeli według Auktorow *Quatuor Ordines,* albo raczey *Capita Nobilitatis Polonæ* wynayduią ſię *Regius, Senatorius, Miniſterialis, Ducalis*: Tá Herbowna Rzeka w tych wſzyſtkich dòſkonałą uczyniła inundancyą. *In Regio,* to ieſt w Krolewſkim Stanie przez MARYĄ KAZIMIRĘ Rodzoną Ciotkę świątobliwie zmarłey I.O. Xiężny IeyMći złączoną z niezwyciężonym Krolem IANEM III. *In Miniſteriali* przez KATARZYNĘ de Bethune drugą Rodzoną Ciotkę złączoną z wielkiey wiernośći Wielopolſkim Kanclerzem Koronnym. *In Ducali* przez złączenie Sioſtry ſwoiey z SAPIEHĄ Synem Wielkiego Wodza. *In Senatorio* przez złączenie ſię świętey pamięći I.O. Xiężny IeyMośći z Iaśnie Wielmożnym IANEM IABŁONOWSKIM Woiewodą Ruſkim, ktorego wymieniać Cnoty, iák czas, ták też y łzy Uniwerſalney Oyczyzny nie pozwalaią. A do tego *addere funeri funus, lachrymas lachrymis* ſtrapioney śmiercią Matki procedencyi przez wſpomnienie godnego zawſze żalu Oyca, rzecz nie należyta. A zatym dość mi tylko to powiedzieć, co niegdyś o niezwyciężonym wyrzekł Wodzu. *Loquantur famam caræ Pignora relicta.* ile że tyle Auktorow dość obſzernie Iego dzielne opiſuią doſkonałośći. *Et memorem famam quæ bene geſſit habet.*

Koordynowałaś y Ty I O. Xiężno zwyczaiem Domu Twego łaſkawie ſobie od BOGA pozwoloną Prozapią, *in quatuor Capita*: kiedy w pierwſzym I O. Xiążęciu Woiewodzie Rawſkim *Primæ Nobilitatis,* bo *liberæ Senatoriam Orbis Poloni Curulem*: W Drugim *Aurei Velleris Equitem.* W Trzecim *Cæſarei Principatûs Conſulem.* W Corkach

zaś

zaś *Gallici Principatûs Muricem*, ieszcze przed śmiercią oczymá 52 wlasnemi oglądałaś. A ták to świátu Polskiemu y innym postronnym Nacyom pokazałaś, co Dom Twoy przez Hieroglifikuiące ma w sobie noty. *Et egrediebatur Fluvius de loco voluptatis, qui inde dividebatur in quatuor Capita.* Genes. *Si inveniri posset Fluvius, qui in quatuor dividitur Capita, certè nosceretur Paradisus.* Cornel. Że mowię I. O. Dom Twoy iest to *Paradisus Universi*, albo raczey Ray Ziemski kontentował Dom Twoy I. O. Nayiaśnieysze Majestaty, Xiążęce Mitry, Senatorskie Krzesła, Hetmańskie Buławy, y niby drugi Adam, tak świat cały ná Domu tego zapatrywał się wdzięczność: Ale w tey śmierći álbo raczey rozstaniu się z nami, każdy w osobliwości niby pierwszy wygnaniec z Rayskich delicyi ná mizerye, Serca ćierpi boleśći. Nie wątpię o tym, że lub w odległośći mieysca, postaremusz y *Augustissimi Cæsaris Regia, angustos Cordis patietur luctus*: zważáiąc w tym krzywdę od natury, że te, ktorą złączoną krwią, wraz y Xięstwem przyłączył do siebie; *Leges* rozłączyły oneyże. Wiem, że y Krolestwo Francuskie w swych Pryncypałach *funestam aget Scenam*, ile że *duplici vena Arctus Sangvis* z Nayiaśnieyszym Monarchą przez I. O. BETHUNOW, z Nayiaśnieyszą Krolową przez I. O. IABŁONOWSKICH, *binam oculis* poda *lachrymam.* Iestem upewniony, że y Krol Angielski doskonale *effundet dolorosos singultus*; zwłaszcza, gdy wspomnię sobie ná tyle sprzyiáiących korrespondencyi, na tyle y w odległośći wykonanych przyiaźni, *Rex autem cùm recordaretur, disrupit in fletu.* Regum Nie záwiodę się y na tym, że y *cara Soboles* oneyże, lub tu nie przytomna *debitas funeri effundet lachrymas*, ile z Ukochaney ośierociałe Mátki, zwłaszcza gdy zważam z tychże wnętrzności wyszłe przyto mne w nieukoionych rozpływáiące się żalach. *Et non est, qui* Ieremiæ *consoletur ex omnibus caris ejus.* Ale to mi iest *pro termino*, że *Universus ingemuit* przy śmierći świątobliwey Tey Iaśnie Oświeconey PANI, iakoż y słusznie: wszakże trzy okazye Raju wspominiane przez Adáma w rozłączeniu się, onego do rzewliwego pobudzały płaczu: Protekcya, Manutencya y Wdzięczność. Protekcya przez łaskę, Manutencyá przez Drzewo, Wesołość przez Mieysce, *Maximè tristabatur Adam, dum amissum*

B *Para*

 8 *Paradisum duceret in mentem ob tutelam quam habuerat ex gratia,*
Cornel. *ob jucunditatem quam perceperat ex loco, ob saturitatem quam capiebat ex arbore.* Niechcę tu nominowáć y *in medium adducere Nomina* tych *W*dow osierociałych, ktore w dolegliwościach iedyną mieli ucieczkę; dość na tym, że ieżeli zschodząca z świata Owdowiała w Rzymskim Państwie Agryppina tę dla siebie publiczną od uciemiężonych *W*dow odebrała akklamacyą: *Perijt memoria nostra cum sonitu Campanarum, dum eadem tingentes exitum significant è vivis Protectricis Viduarum:* Toż samo y o I. O. Xiężny IeyMći Dobrodzieyce mowić się powinno. Wdowieie Adam w pierworodney łasce, niby śmiercią nieśmiertelność wypędziwszy życia, y gdy straszny głos usłyszał Stworcy: *Adam ubi es?* przerażony prędkim pod drżewo zemknąwszy krokiem, dopiero Naywyższemu odpowiedział Stworcy: *Quasi timorem pellens umbrâ Arboris veluti Protectrice audacior ad respondendum extitit.* Tyle *W*dow osierociałych do kogoż naypierwszy rekurs w swych afflikcyach, ieżeli nie do tego mistycznego Drzewa z Raju Ziemskiego Domu BETHUNOW w Polszcze transplantowanego? y ztąd oczywistą wszystkim pokazały experyencyą, że każda *Protectrice* umbra w niesłusznych oppressyach *audacior, ad respondendum extitit.* Załował tego Adam, że sposob tak dobry do śmiałości utracił, y wspomniawszy na to, wiem, że nie raz słodycz Drzewa gorzką oblał łzą serca; *Flevit amarè;* gdyby też przyszło pomienionemu stanąć *Statui* na oczy; wiem, że za rzewliwym płaczem wymowić by swoich nie potrafił boleści. *Lacrymas eripit dolor.* A coż dopiero o łzach y lamentach Sierot mowić przyidzie? chybaby to, co przed tym za Ioanną Swiętą Krolową stało się. *Ingemuit multitudo Orphanorum Matrem lugens, Manutentricem plangens.* iakosz y słusznie ile że *conveniunt sæpe nomina suis rebus* Tak to,
Lib. Ester 4. gdy mistyczna Rzeka, to iest Dusza *Veluti torrens egressa est Anima* z I. O. Xiężny Iey Mći wychodzi Ciała, zaraz *Quatuor Flumina lacrymarum in quatuor Capitibus spectantium orta manent: Filiorum, Cleri, Civitatis & Familiæ.* *W*ydaie powinne łzy I. O. Xiążąt IABŁONOWSKICH RODZENSTWO, y niby Herbowną z łez uczyniwszy Rzekę, *Dant Flumina lacrymas* na znak nieoschłey nigdy zrzenicy przy Herbownym obowiązuie się
Krzy-

KRZYZU. *Non taceat pupilla oculi tui.* Nie otrze z łez źrżenicy y *Universus Clerus*, że uniwersalną w szczodrobliwości utracił Dobrodzieykę, y owszem iako przedtym *Danielis 9no.* swoie utracił dystyngwuiące prerogatywy; tak teraz w śmierci I O. Xiężny IeyMći, traci wszystko: Utracił przedtym dystyngwuiące Honory, kiedy w poyśrodku tydnia przynależyte traci ofiary. *Et in medio Hebdomadis deficiet Hostia & Sacrificium, & erit in Templo abominatio desolationis.* Daniel. 9.
Toż samo dzieie się y teraz dla nas wszystkich, kiedy *in medio Hebdomadis*, to iest we Srzodę śmierć Iaśnie Oświeconą Xiężnę rozłącza z nami. *Deficiet Templum*, ile że *deficit è Vivis* Fundatorka Szczodrobliwa *à fundamento* BOGU konsekrowanych Bazylik. Y owszem iuż *in Templo* nastąpi *Abominatio desolationis*, kiedy nastąpiła nielitościwa śmierć Łaskawey Reparatorki. *Deficiet Altare*, kiedy *defecit è Vivis* Iaśnie Oświecona Xiężna Wspaniała onychże Erektorka. *Deficiet Sacrificium*: kiedy *deficit è vivis* hoyna Iałmużny świętey Largitorka. *Deficiet Hostia*, kiedy *defecit è vivis*, sekretnie na onez należytą materye subministruiąca. Słowem iednym, iż *in medio Hebdomadis*, w pośrzodku tydnia, gdy ostatnie Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći *deficiunt vivificantes spiritus*, iuż *Universo Clero Horam expirationis sextam* należy zaczynać; *Defecit, Defecit, Defecit.* A iakże tedy, ktory w szczegulności ma się wesołą prezentować twarzą, kiedy uniwersalnie wszystkich do płaczu animuie Ieremiasz? *Ululate & plangite, & non taceat pupilla oculi vestri?* Schodzi z świata Wspaniała Ulisybony Rezydentka Emanuela Krola Luzytańskiego dozywotni Przyiaciel: alić całe Miasto z płaczem y wzdychaniem te wymawia słowa: *Siccine de sereno in mæstum mutabimur vultum! heu proch dolor! Regiam nobis mutavit, transtulitque morte præsentiam.* Toż samo należy y tuteyszemu Stołecznemu wymawiać Miastu; kiedy Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći, *dulci privatur præsentia.* Co zaś do Familij całego Dworu żeby mi przyszło mowić; wiem, że do nieznośnego dla wszystkich powołałbym płaczu Dość to powiedzieć, że w śmierci Iaśnie Oświeconey Xiężny Iey Mości *Universus ingemuit*, tak, iakby był w pierwszym Adamie wygnany z Raju; bo ieżeli umieraiącemu Emmanuelowi Krolowi Luzytańskiemu te przypisali Epitaphium: *Heu proch dolor*

 Universus ingemuit: ingemuit Orbis, Regni Conchille amisit Unionem cessit fatis Pater in longævum exoptatus sæculum non cedet de sede pectoris inenarrabilis dolor. To z większym fundamentem przy rozstaniu się Duszy z Ciałem Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMości Dobrodziyki mowić się może, kiedy nie iednego Krolestwa, ale uniwersalnie całego świata *Conchille amittit Unionem* z tąż samą assekuracyą, że ieżeli *cessit fatis Mater in longævum exoptata sæculum, non cedet* iednak *de sede pectoris inerrabilis dolor*; ażeby zaś *tantum fatum* nie mogł *ignorare Orbis*, nim *tubarum clangor concinabit Mania*, ażebyś *Socium* miała *mœroris* Iaśnie Oświecona Familio IABŁONOWSKICH, żegna Cię z swoiey Rezydencyi wychodząca Matka, a naypierwey Ciebie I. O. MCie Xiąże WOIEWODO RAWSKI, *tanquam primam Cordis pupillam*; dziękuiąc naypierwey BOGU, że przez Ciebie *primitias viscerum exsolvit Maternarum*, tym samym naturalnym błogosławienstwem *in Universo* zaszczycaiąc się *dotata*, że Cię pierwszego *in sinu portabat proprio*; dziękuie Macierzynskim affektem, że *primus è Corde puriorem trahens Sangvinem*, pierwsze Iey w życiu, y bez makuły *Filiales exsolvisti gratitudines*. Y owszem żegna Was *Cara Trinitas Fratrum Triadesque Sororum*: to Wam zostawuiąc na pamiątkę: co niegdyś schodząca Philippa drugiego Krola Hiszpańskiego Zona zostawuiąc *in utroque sexu Trinitatem* Familij, wymowiła: *Ecce Cor unicum trinum pro vobis sustinuit dolorem in Concipiendo, Pariendo, & Alleviando hoc vobis trino depictum colore unum relinquo.* Iakoż ieżeli w serca iedności zostawać będziecie, wiem, że *adversæ fortunæ sortes* przełamać Was nie zmogą, ile że złączony *triplex funiculus difficilè rumpitur.*

Zegna y Ciebie wiernie służąca Familio, dziękuiąc Ci za wierność, to do Was wymawiaiąc, co niegdyś Konstantyn Cesarz przy pożegnaniu się z życiem, wyrzekł do Dworu swego. *Servastis fidem mihi, servate fidem cæteris, majorem DEO, & utraque Vobis reputabitur ad justitiam.* A tak żegnaiącey, niech uniwersalne od wszystkich będzie czytane Epitaphium.

Siste

Siste gradum Viator, & adverte,
Etiam Augustissimum Vniversi Orbis,
Regnorumq; Diadema
Tam angusta hodie tumulari in Persona.
Superbo nuper rubentem murice Purpuram
Nunc in lugubrem mutári habitum.
Aurea Paradisi plantæ poma,
Inevitabili Fatorum succisá falce?
O! utinam in Parádisum vitæ transferenda!

Iakobym chciał mowić dla doskonałego w szczegulności wyrozumienia wszystkich.

Stań Czytelniku, a uważ to sobie,
Iak się tu wszystkich Monárchow Korona,
W szczupłey Grobowca lokuie osobie,
Pyszna Purpura, co krwią zrumieniona,
Teraz swoy kolor farbuie w żałobie,
Szczepu Rayskiego złote Iabłko łona.
Nieuchroniona ścina śmierci kosa.
Niechże się záraz dostanie w Niebiosa.

Iakoż y słusznie, wszakże *Ius naturale* y *Civile*, doskonale wyraża, że pozwolone *ad vitalitatem* Dobra, po zeyszłym życiu powin-

532 powinny, y maią *redire* do rąk, z ktorychże ſzczodrobliwości wyſzły. Experyencyą to prawie codzienną w Naſzey Oyczyznie w tylę powracaiących do Skarbu upatruiemy Krolewſzczyznach; Łaſkawie od BOGA w Raju Ziemſkim, to ieſt w Iaśnie Oświeconym Domie BETHUNOW wſzczepiona planta, *Plantaverat igitur Dominus Paradiſum voluptatis*, gdy Naſzey Oyczyznie *ad vitalitatem* tylko w Oſobie, iakoby *in pulchra Arbore viſu & ſvavi ad veſcendum* Iaśnie Oświeconey Xiężny Iey Mości Dobrodzieyki pozwoloną była, przynależy, aby *poſt Fatalem deceſſum* do Rąk pierwſzego Monarchy, z ktorych ſtworzona wyſzła, *Creavit igitur Dominus DEUS hominem*, żyiąca w wieczności powrociła planta. *Redeat ad Dominum, quod fuit ante ſuum.* Com wyrzekł, tego obowiązanym ſercem życząc kończę.

D I X I,

RELACYA

Exportacyi Ciała ś. p. I. O. Xiężny IeyMości de Bethun IABŁONOWSKIEY Woiewodziny Generałowey Ziem Ruskich die 18. Martii Anno 1744. z Pałacu do Kościoła WW. OO. Iezuitow odprawioney.

PO niewyżałowaney śmierci Iaśnie Oświeconey Xiężny Iey Mći, ktora *omnibus munita Sacramentis* kilko dniami przed tym; *in maxima dispositione, & heroica resignatione* na wolą PANA BOGA, we Srzodę, to ieſt 11*ma Martii*, o oſmey godzinie po południu, mowiąc Akty przy wſzelkiey rekollekcyi za Iego Mością Xiędzem Chmielowſkim Dziekanem Rohatyńſkim, dawſzy oſtatnie błogosławieńſtwo, naprzod lubo *abſenti* Iaśnie Oświeconemu Xiążęciu IMći Woiewodzie Rawſkiemu we Lwowie, bo dla słabości zdrowia ſwego *decumbens* w Nizniowie Dobrach ſwoich ziechać nie mogł; iako też *præſentibus* ná ten czas II. OO. Xiążętom IchMciom Czechryńſkiemu, y Kowelſkiemu Staroſtom, y pożegnawſzy Onych, PANU BOGU oddała Ducha. Nazaiutrz zaraz, to ieſt we Czwartek, Ciż II. OO. Xiążęta IchMość zaprosiwſzy do Pałacu Iaśnie Wielmożnego IMći Xiędza Szeptyckiego Suffragana Łuckiego, ktorego świętey pamięci Iaśnie Oświecona Xiężna IeyMość Teſtamentu przed Smiercią uczynionego Exekutorem uczyniła, diſpozycyą położenia Ciała uczynili; ktore według oſtatniey woli teyże I. O. Xiężny IeyMći w Sali wielkiey Pałacu na Katafalku ſzarym ſuknem z galonem złotym okrytym, w ſzarey także kapie złożono. Swiecami wielkiemi obſtawiono, y w teyże Sali Ołtarzow pięć wyſtawiono. Naprzod tedy zaraz po

złożeniu Ciała *in Castro Dolorû*, Dzwony po wſzyſtkich Kościołach y Cerkwiach, tak w Mieście iako y po Przedmieściach też Fata świętey pamięci Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći ogłoſiły, potym od południa y codźiennie, tak przed południem iako y po południu kontynuowały, a Mſze SS. *in magno confluxu Cleri* y Zakonnikow, *Ritus tam Latini quàm Græci*, *à ſummo mane* do południa, na oſtatkû Summy śpiewane przez Zakony odprawiały ſię. Procz tego, począwſzy od Arcy-Kathedry po wſzyſtkich Zakonach w Ichże Kościołach Exekwie, na ktore świętey pamięci Iaśnie Oświecona Xiężna IeyMć Summy legowała, odprawiano. Trwało to wſzyſtko przy codziennym dzwonieniu po Kościołach, aż do Dnia 18. Marca tydzień cały. *Tandem* gdy I.O. Xiąże IMć *W*oiewoda Rawſki z wielkim hazardem zdrowia ſwego wieczorem we Wtorek, to ieſt *17ma* do Lwowa arcy złą drogą *ſupervenit*, zaraz *in Craſtino*, to ieſt 18. *Martii* Exportacya Ciała z Pałacu, do Kościoła WW. OO. Iezuitow *acceleravit*, iako *ad Sepulturam* Domu ſwego według diſpozycyi świętey pamięci Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći, ktora *hoc ordine* odprawiła ſię. Gdy ſamym wieczorem *Clerus Sæcularis*, Zakony wſzyſtkie *nullo excepto* co Ich tu ieſt we Lwowie *in numeroſiſſima frequentia*, iako też całe prawie Miaſto *& variæ conditionis* Ludzie, zeſzli ſię, a Iaśnie *W*ielmożni IchMć XX. ArcyBiſkup Lwowſki, Arcy-Biſkup Ormiańſki, Lwowſki y Łucki Suffragani, Coadjutor Ormiańſki, ziechawſzy ſię *Pontificaliter* poubierali, y na Salę do Ciała iuż w Trunnie ſzaro obitey z galonem złotym, y ćwiokami ſrebrnemi z iedney ſtrony, w głowach Portret, z drugiey w Nogach zaś, Herby na ſrebrnych Blachach maiącey będącego, wyſzli, y w Głowach przed Ołtarzem wyſtawionym uſiedli. Zaczął Exhortę Imć Xiądz Czarnołuſki Regent *Studii* Zakonu WW. OO, Karmelitow Trzewikowych *in numeroſiſſima frequentia* Audytorow, *& præſentia* Iaśnie Oświeconych Xiążąt IchMciow Czechryńſkiego, y Kowelſkiego Staroſtow, *abſente* iednak dla ſłabości zdrowia I.O. Xiążęcia IMci *W*oiewody Rawſkiego, ktorą *digniſſimo Ore* miał bliſko trzech kwadranſow godziny *ex Themate*: *Plantaverat igitur Dominus Paradiſum voluptatis. Et Fluvius egrediebatur de loco voluptatis, qui inde dividebatur in quatuor Capita. Gen. 2.* Po ſkończoney Exhorcie po godzinie, w noc *ſonantibus* po wſzyſtkich Kościo-

łach y

łach y Cerkwiach *Campanis* ruszyła się Processya. *Praecedebant* naprzod według swego porządku y Rangi za Krzyżami swemi z Swiecami każdy, Zakony, *in maxima frequentia & lento passu* z Pałacu *procedebant*, za nimi *numerosissimus Clerus*, za tym *Illustrissimum Archi Capitulum*, wszyscy Swiece *secundùm suam dignitatem* distingwowane maiący; po nim Iaśnie Wielmożni IchMość Infułaci piechotą, za ktoremi Ciało *praeeunte* graiącą żałośnie Kapelą, w Karecie czarnym okrytey całunem końmi sześcią Izabellowemi w kapach do Ziemi ubranemi wieziono, po bokach Karety, 48. Dworzan, tak świętey pamięci Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći, iako y Iaśnie Oświeconych Xiążąt IchMciow z Pochodniami assystowało, za Karetą Iaśnie Oświecone Xiążęta IchMość Czechryński y Kowelski Starostowie, Iaśnie Wielmożni IchMość Kasztelan Lwowski, & *frequentia* będących IchMćiow PP. Ziemian na ten czas na Sądy *Boni Ordinis* ziechanych, IegoMość Pan Kommendant z IchMciami PP. Officyerami, Magistrat y Inni ze Swiecami wszyscy *sequebantur*. Na ostatek Gardekorowie świętey pamięci Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMći *inclinatis* ku ziemi wtył iak zwyczay żołnierski przy takich Aktach niesie *Armis*, *claudebant agmen*. Przed Kościołem swoim czekali WW. OO Iezuici; y skoro po dwugodzinney Processyi z Ciałem przybyła Kareta, one na ramiona wzieli, y do Kościoła wnioższy, na Katafalku postawili, *assidentibus* zaś *Illustrissimis Infulatis* IegoMość Xiądz Popiel *Societatis IESU* miał Kazanie do tego Aktu służące, *in praesentia* w Kościele Iaśnie Wielmożnych IchMćiow Państwa Woiewody Sendomirskiego z IeyMćią, Starosty Grabowieckiego, Woiewodziny Lubelskiey Wdowy, Pisarzowy Polney Koronney y Pisarzowny Starościanki Grabowieckiey y frequencyi napełnionego Kościoła godnym Audytorem; a że potym Swięto nastąpiło, w Sobotę dopiero odprawił się Pogrzeb w tymże Kościele przy wystawionym pięknie Katafalku, y illuminacyi temu Kościołowi wspaniale y bogato malowanemu przyzwoitey. Summę na nim po odprawionych przez wszystkie Zakony *antecedenter* Wigiliach celebrował I. W. IegoMość Xiądz Arcy Biskup Lwowski, pod czas ktorey Iaśnie OO. Xiążęta IchMć w długich żałobnych Płaszczach za Trunną stali z Swiecami, Dwor Męzki z Pochodniami, a Damy służące z Swiecami assystowali. Po Summie wszyscy Iaśnie

A2 Wiel-

Wielmożni IchMć Infułaci kondukt odprawili, a po skończonym,
538 IchMość OO. Iezuici Ciało do Grobu odnieśli.

We Czwartek następuiący, to iest 26. *Martii* Iaśnie Oświecone Xiąże IegoMć *W*oiewoda Rawski, że nie mogł dla żalu *adesse* Pogrzebowi w Kościele WW. OO. Iezuitow odprawionemu z affektu swego przyrodzonego y wdzięczności ku Iaśnie Oświeconey Xiężnie IeyMći Matce swoiey świętey pamięci sprawił solenne Exequie za nią w Kościele Arcy-Kathedralnym przy bardzo wspaniałey Illuminacyi tegoż Kościoła y nowo umyślnie wystawionych *ad hunc lugubrem Actum* Strukturach. Ołtarz *W*ielki w Obrazie reprezentował Portret Iudyty wysokiemi farbami wymalowany do Betulij Miasta wchodzącey, ktorey Krol Oziasz y Ioakim Naywyższy Kapłan y całe Miasto *in occursum* wyszło, applauduiąc y błogosławiąc Oney. Inskrypcyi na tym Portrecie było trzy. Iedna na dole w kompardymencie taka. *Benedicta Tu Filia à Domino præ omnibus, quia Nomen Tuum ita magnificavit, ut non recedat laus Tua de Ore hominum in æternum.* Iudith. cap. 13. *Ex opposito* tey Inskrypcyi, była druga w kompardymencie, ktorą Geniusz trzymał. *Eo quod Castitatem amaveris & post Virum Tuum alterum nescieris, eris Benedicta in æternum.* *W* gorze nad wymalowanym Miastem Betulią, ta była Inskrypcya. *Veni ut requiescas secura.* Regum 19. Po tym nad Herbem Xiążąt de Bethun, ktory Rzekę y Pas Rycerski ma w sobie, była Inskrypcya *ex Eccles.* *Ululate Flumina, quia devastata est fortitudo vestra.* Było wiele innych Inskrypcyi nad rożnych Domow zkolligowanych Herbami po całey Strukturze Ołtarza wielkiego *industriosè* akkommodowanych. Od Ołtarza *W*ielkiego nad Stallami *Illustrissimi Archi-Capituli* szło obicie karmazynowe galonem szerokim złotym szamerowane, nad ktorym na Gzemsach stallow paliły się gęsto ustawione Swiece. Między Stallami w pośrzod Kościoła, było wystawione *Castrum Doloris* bardzo wysoko ku sklepieniu wyniesione. Naprzod na pięciu Gradusach, ktore były Całunem wielkim aksamitnym karmazynowym w pięcioro galonem złotym szamerowanym nakryte stało. Bustum Stolarską y Snycerską sztuką wyrobione, na ktorym znaczney wielkości czterech Orłow pozłocistych trzymało Trunnę aksamitem z złotym galonem y frędzlą takąż obitą karmazynowym. Na

Trumnie

Trumnie na Wezgłowku takimże akſamitnym położona była Xiążęca Mitra w kleynoty bogato ubrana. Niżey Trumny na Dywanie akſamitnym złotem haftowanym y wezgłowiu ſtał Portret Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMci. Nad tym Portretem y Trumną Baldachim akſamitny złotym kwiatem ſuto haftowany y takąż frędzlą ſzamerowany wiſiał. Po bokach ſtały cztery Geniuſze złotem y Gibſem okſztałtowane *Quatuor Virtutes Cardinales* figuruiące, ktore w iedney ręce Herby ż Inſkrypcyami akkommodowanemi onymże, w drugiey ręce Feſtony od Baldachimu aż na doł ſpuſzczone trzymały, *concludebat ultimo* Fama nad Baldachimem bogato adornowana unoſząca ſię z tą Inſkrypcyą. *Volat tanti praenuntia luctus.* Po rogach Katafalku były Piramidy wyſokie, na ktorych lampy y swiece do koła uſtawione gorzały na wierzchu Herby Ceſarſkie y Francuſkie maiące. Przed Krucyfixem wielkim w poſrzodku Kościoła będącym ſtały dwie Kolumny farbą błękitną ze złotem adornowane aż pod ſam Krucyfix ſtoiące, między niemi Arkada, w ktorey niżey trochę był Herb wielki Iaśnie Oświeconego Xiążęcia Imći Woiewody Rawſkiego, ſiła innych Herbow zkolligowanych Domow w kompardymentach około ſiebie maiący z tą Inſkrypcyą. *Magnus erit planctus & dolebunt ſuper Eam omnes Familiae & Domus. Zach. 12.* Na kolumnach lampami illuminowanych były także Herby, nad kolumnami Piramidy aż pod ſklepienie Kościoła y Serce w lampach koło Krucyfixa przy bardzo wielu Swiecach. Na Ołtarzach po całym Kościele tychże Swiec oſobliwie iednym PANA IEZUSA Miłoſiernego świeżey y bogatey Fundacyi Iaśnie Oświeconego Xiążęcia IegoMći Woiewody Rawſkiego świeciło ſię. Mſze Swięte od otwarcia Kościoła bardzo gęſto wychodzące uſtawicznie odprawiały ſię. Przed Trunną 24. Gardekorow Iaśnie Oświeconego Xiążęcia IegoMći Woiewody z ſpuſzczoną kù ziemi bronią bardzo ſłuſznych y porządnych ſtało we dwie linie z Officyerem ſwoim ſzpadę gołą ku ziemi zchyloną w ręce maiącym. O godzinie 10. zeſzli ſię *ad Stalla* IchMć Xięża Kanonicy *& Clerus univerſus* y Zakony wſzyſtkie z Krzyżami *comparuerunt, & junctim cum Clero* zaczęli Wigilie, aż do godziny 12. trwaiące śpiewaiąc. *Tandem* przyiachał Iaśnie Oświecone Xiąże Imć Staroſta Kowelſki, a wkrotce *ſupervenit* Iaśnie

Oświecone Xiążę IegoMć Woiewoda Rawski, przeciwko ktoremu wszyscy Jch Mć XX. Kánonicy *ex Stallis suis* wyszedłszy na Cmentarz *obviam*, y tam *facta Condolentia*, do Kościoła assystowali. *W* tym wyszła Summa. ktorą I. W. IegoMć X. Suffragan Lwowski *Pontificaliter* celebrował, IchMć XX. Kanonicy w Stallach *aderant*. *Clerus* zaś z Zakonámi *Gregoriano cantu* spiewał przy wygrawaniu Organow. *Aderant* temu załosnemu Nabożeństwu Iaśnie Wielmożni IchMć Krayczy Koronny Kossakowski Kasztellanic Podlaski, Woiewodzina Lubelska *W*dowa, Starościanka Grabowiecka y inni Magistrat z Miastem *& magna frequentia varia Conditionis* ludzi, ile, że wszyscy tak wielką Damę y dobroci nieporownaney za żywota adorowali y kochali. Po Summie *luculento & facundo sermone* miał załobne Kazanie Im. X. Kazimierz Kowalski Theolog *Beneficiatus* Iaśnie Wielmożnego Im. X. Suffragana Lwowskiego *ad Archi Cathedram Metropolitanam*.

Nox præcessit, dies autem appropinquauit ad Rom. 13. Cap.

ROzumiałem, że poty tylko Nieba łaskáwym Swiatu przyświecaią respektem, poki mu okropne fata śmiertelnego nie sprowadzą wieczoru. Lecz kiedy mi po fatalnym zachodzie kommunikuiącego z całey Europy Słońcem, Luminarza, insze Niebieski Astronom dyktuie *praxes*. *Nox præcessit, dies autem appropinquavit*. *W*yznać muszę: że wszystkie świáta tego apparencye, z znikomym doczesnego życia miiaią cieniem, *Nox præcessit*. Sam tylko pobożnego życia splendor, wiecznie zaszczyca ludzi, samą uszczęśliwia cnota. *Sola potest homines felices reddere virtus. Huic soli è cunctis, non Libitina nocet*. Zaszczyt Rzymskiego Panstwa Scipio, uyrzawszy niegdyś, śmiertelnym iuż prawie okiem, opłakuiących ostatek życia swoiego, Przyiaciol, y dobywszy na poł mártwego głosu, rzecze: *Non morior, non morior, quia famam, in qua vixi, relinquo*. Y na coż prawi nayukochańsi przyiaciele w serdecznych żalow nurzacie się toni? ná co pod chmurą śmiertelności moiey,

w niezbrodzone lamentow powodzié, żałosną rozkwilacie zrzenicę? 541
żyię ia, y żyć dla was nie przestanę, bo chociaſz mi zazdrosne Parki życia umykaią światła, przećięſz Sławy moiey ſplendoru zgaſić nie potrafią. *Extincta luce ſuperſtes*. Ale na co ſię zda w cudzych granicach tragicznych ſzukać przykładow, mamy, mamy (bogdayśmy byli nigdy nie mieli) y w domowych Kraiach oczywiſty wizerunek, kiedy Nayiaśnieyſzych ozdobę Maieſtatow, nayżyſzych zaſzczyt Koron, iedyną ſprzyiaiących ſerc pociechę Iaśnie Oświeconą Państw Rzymſkich Xiężnę *Mors dura Principibus* na fatalnym złożyła katafalku. Ach nieznośny widok! niewypowiedziana żałoba! *Mors jacet in medio deliciosa thoro*. Z kąd nie tylko Monarchij, Kroleſtw, Prowincyi, Woiewodztw, ſkolligowane Słońca, tetryczne na ſię biorąc chmury, w feralne idą Ecclipſes, *Ipſa ſe ſuo lumine perdunt*. Ale ci nawet, ktorzy ią śmiertelnym nie widzieli okiem, iż *maluit eſſe bona, quàm videri* nieprzyiaźny czas opłakuiąc, w Ocean ſię łez gorzkich rozlewaią. *Flent etiam ignoti, maſti, Populique Patresque*. Gdzie obrociſz oko, wſzędzie żałoby, gdzie nadſtawiſz ucha, wſzędzie ſerdeczne łkania, wſzędzie żałoſne ſłychać ięczenia. *Cuncta gemunt, gemitus ſigna doloris edit*. To tylko ſzczęście, to oſtatnia pociecha, że na tamę gwałtownych żalow, na leniment ſerc zbolałych, iak w doczeſnym życiu Iaśnie Oświecona Pani, nikogo z ſmutną twarzą cierpieć nie mogła, żeby mu łaſkawym reſpektem pożądaney według BOGA nie uczyniła konſolacyi, tak y teraz, zacząwſzy dni ſzczęśliwey wieczności, wſzyſtkich oſtatni życia Iey moment opłakuiących, mile cieſzy y rozweſela, kiedy po śmiertelnym zachodzie życia, że ma dzień dobry, dzień ſzczęśliwy, przez Niebieſkiego oznaymuie Ablegata. *Nox praceſſit, dies autem appropinquavit*. Z kąd y ia na ukoienie w żałoſnych ſercach żalow, na pociechę zaſmuconych wielką ruiną Wielkich Domow; za nieomylną, bo oczywiſtemi dokumentami wyprobowaną ogłaſzam prawdę: że *Iaśnie Oświecona Państw Rzymſkich Xiężna IABŁONOWSKA w Grobowych cieniach Nayiaśnieyſzą zoſtała Panią*. O tym *Glorioſo poſt mortem Domino* na większą chwałę.

Iudith Cap. 15. zgromadziwſzy ſię do Betulij Izrael z naywyżſzą Swięta przeſzłego głową, gdzie zaſzczyconą wielkiemi dzielnościami Iudytę wielbiąc, iednoſtaynemi głoſy pod ſame wynoſi

Nieba:

Nieba: *Tu gloria Ierusalem, Tu lætitia Israel, Tu honorificentia populi nostri.* Ty iesteś chwałą Ieruzalem, Ty weselem Izraelu, Ty zaszczytem ludzkiego Krolestwa. Rzecze, kto wiadomy Pisma Swiętego Historyi. A godna zawzdy była tego applauzu Iudyta, godna Nayiaśnieyszych Honorow dystynkcyi Pani; ponieważ nie tylko że z wysokiey Krwi Antenatow pochodziła, nie tylko, że Oyczysty Tron nie śmiertelną ozdobiła Sławą, nie tylko, że Religią w powinnym zachowała prawie, ale nawet tak się chwalebnie, tak świątobliwie, choć w *Wdowim* sprawowała stanie; że o Niey złego nie powiedziano słowa. *Non erat, qui loqueretur de illa verbum malum.* Owszem ostatnim dokonaniem doczesnego życia, cały Swiat Izraelski do rzewliwych pociągnąwszy płaczow. *Luxitque illam omnis populus,* tyle w wdzięcznych profitowała sercach, że dzień Iey pamięci w liczbę Swiętych policzoną *In numerum Sanctorum accipitur & colitur.*

To za rzecz godną, za rzecz sprawiedliwą te prerogatywy, te uroczystości, y po śmierci przyznaiecie Iudycie, że w Historyi tylko wielką Iey Familią, Swięte Cnoty, pobożne życie, chwalebne widzicie dzielności. Ktoż się z oczywistych dowodow przeciwic będzie? żeby Iaśnie Oświecona Xiężna IABŁONOWSKA, w grobowych cieniach Nayiaśnieysza nie miała bydź Panią? wszak Ią naywyższa Krolestw Głowa, bo Cesarski Maiestat pod same prawie wyniosł Nieba, kiedy pochodzącą z Krwi swoiey uznawszy, a z Altæ Rzymskiey Godności skolligaconych prerogatywy upatrzywszy Domow, że *Totum vulgata per Orbem, stant documenta Domûs.* X'iążęcą w wiekopomne czasy zaszczycił Mitrą. *Tu Gloria Galliæ, Tu lætitia Germaniæ, Tu honorificentia Poli Poloniæ.* Iakoż to y całemu nie tayno Swiatu, że purpurowa Krew Iaśnie Oświeconey Xiężny IeyMości, czyli z IABŁONOWSKICH, czyli z FRANCUSKICH Familij, więcey niż Siedmionurtowe Nile na całą się wylała Europę *Per titulos grandes, per Nomina magna Quiritum.* Ledwie Ią bowiem Swiatu pokazała Lucyna, zaraz *Florum Lilia Reges* Oyczystych Pańśtw Lilie do Naywyższych Godności podały Kandydatką. *Elavarunt*

floren-

florentes super sidera frondes. Y tak, gdzie Ią tylko BOSKA prowadziła Ręka, wszędzie otwarte Honorow zastała *Augustalia.* Ustąpiła Polska wysokich krzeseł, nie odmowiła Anglia, nie zaparła się Hiszpania, wolnego iako Krwi swoiey Cesarski Maiestat dopuścił akcessu, na koniec samo się otworzyło Niebo, ażeby y Empiry w święty PANI z wielkiego Imienia swoy Honor miały. *Intulit Augusto æquata Nomina Cælo,* gdzie Iaśnie Oświecona Xiężna Nayiaśnieyszą została Panią.

Ieżeli o ozdobę Tronow z Iaśnie Oświeconego Imienia idzie? pytam *Similem quæ protulit ætas?* A ktoreż wieki taką Matkę miały? z ktorey iak z Erytreyskiey konchy, co Syn, to nieoszacowana perła, co IABŁONOWSKI, to nie iedney kleynot zawidziany Koronie. Widzi to Swiat, że nie tak Iaśnie Oświecone Xiążęta starają się o Honory, iak się o nich sam ubiega Honor, kiedy nawet zagraniczne szukały Ich prerogatywy, ażeby od nich *altum gloriæ* wzięły. Ale co mi Wielkich Imion wielkie remonstrować przymioty? Iednoby to było, co perłowe Hydaspu lustrować piaski, iedno, co niezliczone Nieba dystyngwować Lustra. *Tantum opus est Vestros numerare decores, Stellas est quantus dinumerare Labor.* Dosyć mi na szczyt Wielkiey Matki, o tym, *Qui omnia solus habet,* y to *in nucleo* namienić Sukcessorze, że *nec Nomen quidem vacuum laudis habet,* bo STANISŁAW, czyli dla całego Krolestwa, stateczney Senator Sławy. Albowiem co w dystyngwowanych Osobach dystyngwowane ledwie kiedy miały lata, to dziś w iednym Godney Matki Godnym Synu, razem się zaszczyca Oyczyzna. Ma w prywatnych radach Efestyona, w publicznych Camilla, w obserwowaniu złotey wolności Stoocznego Argusa w całey Rzeczypospolitey od serca kożdemu Achatesa. Słowem *Omnibus omnia factus. Omnia solus habens.* Y nie iestże to ozdoba Tronow zgodnych do naywyższych Dignitarstw mieć Synow? Iudyta, że dzielnością swoią od ruiny Państwo zachowała, y Iaśnie Oświeconą została, *Honorificentia Populi* Iaśnie Oświecona Xiężna IABŁONOWSKA, że nie tylko do obrony Tronu, ale do rządow samych zdolnych zostawiła Sukcessorow, toć y

przy śmiertelnych cieniach Nayiaśnieyſzą przyznana bydź powinna.

544 Dopieroſz na święte Cnoty, świętey PANI ciekawe obrocić oko? iedno ieſt, co ſię z Apoſtołem do trzeciego doſtać Nieba y powiedzieć: *Nec oculus vidit, nec in cor hominis aſcendere poteſt.* Iakby cała Hyerarchya Cnot Niebieſkich zſtąpiła, y za Niebo Iaśnie Oświecony Dom obrawſzy ſobie, Cnota poſiadała Cnotę. Lecz żeby kto chciał w ſzczegulności o każdey mowić, pierweyby mu trzeba nie zgruntowanego Oceanu dyſtyngwować krople, pierwey powietrzne żywioły, albo nie przeliczone Słońca zliczyć promienie, *Aére quot volucres, vel quot ſunt Lumina Solis.* Ale darmo, darmo kredką Niebieſkie przekreślić Luminarze, darmo złote Paktolow ſpecyfikować krople, Nie kwádranſu, ktory mi do tey pozwolony zabawy, ale całeyby wieczności potrzeba czaſu. *Sola Charitatis in DEUM opera, non Annis, non ſeculis, ſed ævô & æternitate eſſe menſuranda.* Zgaśnie Słońce, Dominika pochodnia gorzeć będzie, y ieſzcże świadczonych z Pańſkiey Hoyności nie zrachuie faworow. *Nie wyda Mieſiąc światła* przy Karmelu Luſtrach, odebranych dobrodzieyſtw nie zakończy Eliaſz regeſtrow. *Spadną Gwiazdy* przy Seráfickich ogniach Łaſk doznanych Fránciſzek nie zakonkluduie rachunku. *Swiat cały przez ruinę w noc ſię zamieni* nie wyidzie przy ſwoich płomieniach z winney wdzięczności Dobroczynnościom kalkulacyi Ignacy. Cały *de Redemptione* Zakon ná Krzyż przyſięgnie Niebu, że z obligacyi nigdy nie wyidzie. Słowem wſzyſtkich Sług Boſkich zgromadzenia, z tym ſię proteſtuią, że łátwiey było Archimedeſowi całego Nieba Luminarze w krzyſztałowey zámknąć Sferze, á niżeli w całey wieczności cyrkule, Swiętey PANI, święte uczynności dla BOGA; ludzką pomieścić induſtryą. Na koniec Xiąże Apoſtołow Piotr Swięty od Skarbow dobroczynności, ſamemu CHRYSTUSOWI odda klucze, á żeby ten *Remunerator bonorum,* ſtokrotnie oddawał, co z ręki Pańſkiey ná ozdobę Swiątnic ſwoich, ná illuminacyą Ołtarzow złotych odbierał apparencyi. Aże obiecał: *Qui illuminant me, vitam æternam habebunt,* toć Ia-

śnie

śnie Oswiecona Xiężna IABŁONOWSKA obietnic CHRYSTUSOWYCH doszedłszy skutkow, wiecznie żyie, aże w Krolestwie Niebieskim wieczności ukoronowana Chwałą, zaczym po śmiertelnych umbrach Nayiaśnieyszą została Panią. 545

Jeżeli się zaś w szczegulności zachowaney według BOGA ku Bliznim tycze miłości, nie mniey to Iaśnie Oswieconey Xiężnie Iey Mości przypisuię, co Litera Swięta Starozakonney przyznała Iudycie: *Non erat, qui loqueretur de Illa verbum malum.* Albowiem choć to zá nieomylną twierdzą prawdę, że ieszcze się taki nie urodził, coby każdemu dogodził. Przecież Iaśnie Oświecona Xiężna w tym się łaskawego Nieba urodziła szczęściu, że każdemu według BOGA dogodzić umiała. *Non erat, qui loqueretur de Illa verbum malum.* Owszem, iak niegdyś ná śmierć Rzymskiey Kornelij narzekania, żyelizwych przerażały uszy: *O mors prædo feralis! nunquam in Corneliam manus injecisses, si oculos habuisses.* Tak dzisiay żałosne serca, feralne przerażaią głosy: O okrutna Smierci! gdybyś oczy miała, nigdybyś ná naywyższych godności wizerunek, na żywy Cnot Swiętych portret, ná delicye przyiacielskich oczu, zuchwałey nie podniosła ręki. *Nunquam in Ioannam manus injecisses &c.* Siedm dni opłakiwał Iudytę Lud Izraelski. *Luxitque Illam omnis populus septem diebus.* Nam całemi wieki wielką szkodę opłakiwać trzeba. *Procedere in luctibus, & in dies Tantalis absorberi lacrymis.* Ale kto nie wyperswadowany w żalach, iż folgę iakąś czuie, że to, na co serce ubolewa, rozpłakanemu kommunikuie oku, *Flere est quædam Voluptas.* Niechże sobie dla skuteczníeyszey pociechy z iedney postawi strony: że dla Iaśnie Oświeconey Xiężny *Nox præcessit, Dies autem appropinquavit.* z drugiey ná pilną wezmie deliberacyą, że ieżeli Izraelska Heroina Iudyt, iż chwalebne życia Swiętym bo Wdowim zakonkludowała Stanem, Błogosławionych ozdobiona światłością, *Quia post Virum Tuum alterum nescieris, Benedicta eris in æternum.* Toć y Iaśnie Oświecona Paniw Rzymskich Xiężna IABŁONOWSKA, tymże torem doszedłszy Niebieskiego Krolestwa, gdy oddawszy BOGU Wielkiego, bo nie iedną heroiczną dzielnością y dzielną heroicznością w całym

546 Swiecie zaszczyconego Małżonka Iaśnie Oświeconego IABŁONOWSKIEGO WOIEWODĘ Ziem Ruskich y GENERAŁA nie komu się inszemu oddała, tylko po długich przeciągach wieku, cyrkułem wieczności, wieczney się Chwały zaślubiła Krolowi. Gdzie *Beatorum circumfusa lumine* Nayiaśnieyszą gdy zostaie, wnieść sobie potrzeba, że nie gorżkich żalow, ale słodkiey pamięci po wdzięcznych wyciąga sercach. O ktorey (nie wątpię; bo iak zasłużyła sobie, tak rozumiem, że przez godnieysze instancye z tylu żałobnych Katedr wniesione przy ostatnim pożegnaniu wszystkich z Przyiacioł swoich to otrzymała, że *in numerum Sanctorum accipitur & colitur*, Przeżemnie tylko *non activa, sed passiva efficacia*, Iaśnie Oświeconemu Xiążęciu IMći WOIEWODZIE y GENERAŁOWI Ziem Rawskich, iako *Majori natu Filio*, tak *distincto Dignitate Viro*, dystyngwowane Votum Macierzyńskiego serca ogłosić kazała:

Crux Iabłonoviam sublimans Inclyta Gentem,
Iam Tibi post Mitras, Dux Diadema ferat.

Niechay Cię Krzyż Oycowski Xiąże błogo sławi,
Po Mitrach Koronami, niech Cię wiekom wsławi.

Po zakończeniu tego Kazania Magistrat cały tuteczny Lwowski ruszył się *ex Stallis suis*, y przyszedłszy przed ławę *in medium* Kościoła, w ktorey Iaśnie OO. Xiążęta IchMć Woiewoda Rawski y Starosta Kowelski siedzieli, *Ore* Prezydenta swego *condignam* złożył *Condolentiam* tymże Iaśnie OO. Xiążętom IchMościom, na ktorą I.O. Xiąże IMć Woiewoda Rawski z łaskawego serca swego kontestacyą wdzięczności *innata facundia* odpowiedaiąc, Pańską swoią ku Magistratowi y całemu Miastu wyraził

przy-

przychylność. Gdy ſię to ſkończyło, poſzli Iaśnie OO. Xiążęta IchMość bliſko Katafalku przed Zakryſtyą, z ktorey wychodzącemu Iaśnie Wielmożnemu Imći X. Suffraganowi za prace, a *Illuſtriſſimo Capitulo* za adornacyą y Prezencyą IchMciow tegò Aktu Iaśnie Oświecone Xiąże Imć Woiewoda Rawſki *brevibus*, ale *ponderoſis & exquiſitis* podziękował *Verbis*. Po tym wſzyſtkim Iaśnie Wielmożny Imć Xiądz Suffragan, zaproſił Iaśnie OO Xiążąt IchMćiow y IchMćiow XX. Kanonikow do ſiebie na Obiad. *In Craſtino* zaś Iaśnie Oświecone Xiąże Imć Woiewoda Rawſki w Stancyi ſwoiey na Przedmieściu tak Iaśnie Wielmoznego Imći Xiędza Suffragána, iako też IchMciow XX. Kanonikow y Magiſtrat ſolennie traktował.

548.

IMPRIMATVR

Datt: Leopoli die 30. Martii Anno Domini 1744.

ANDREAS GIZYCKI VICARIVS GENERALIS & OFFICIALIS LEOPOLIENSIS mpp.

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

I. 10. 14.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0015786